

Munkaszervezet funkciói: A ~n értjük azokat a tevékenységtípusokat, amelyeknek lebonyolítása a munkaszervezet feladata, célja. A paraszti munkaszervezet fő feladata, s egyben fő funkciója, hogy a paraszti munkát megszervezze, zökkenőmentessé tegye, (—>paraszti munka, —>paraszti munkaszervezet). A fő funkció mellett azonban a paraszti munkaszervezet egyéb, ún. mellékfunkciókkal is rendelkezik, s ez a hagyományosan élő társadalmak kevésbé intézményesült voltából, tevékenységük homogenitásából fakad. A paraszti munkaszervezet mellékfunkciói szervesen illeszkednek be az egész munkaszervezetbe, annak elidegeníthetetlen részei. A polgári társadalmakban pl. e mellékfunkciók lebonyolítására külön, a munkaszervezettől elkülönülő és független intézmények gondoskodnak (pl. iskola, szórakozóhelyek). A paraszti munkaszervezet mellékfunkciói az alábbiak: 1. munkabanevelés: a paraszti munkaszervezet a nevelés és a munkavégzés folyamatát nem különíti el, a gyermek, ifjú, felnőtt majd egészen öregkoráig a termelőmunka gyakorlata közben sajátítja el a munka fogásait, hagyományait, mindig a korának megfelelő szinten és jelleggel. (—>munkamegosztás, —>nemek munkamegosztása, —korok munkamegosztása); 2. kultikus funkció: a paraszti munkaszervezet bizonyos kultikus mozzanatokat is munkaszervezetbe olvaszt, olyanokat, amelyeknek önálló tevékenység jellege nincs (vélt munkák), hanem csak kiegészítő szerepet töltenek be, céljuk a munka eredményének befolyásolása vagy egyéb kultikus eredetű igény kielégítése (pl. bizonyos ételek fogyasztás munkavégzés előtt, kalapemelés munka-kezdés előtt, s fohászkodás; misemondás aratás előtt; szerszámok megszentelése stb.). 3. társadalmi funkció: a paraszti munkaszervezet bizonyos munkatípusai elsősorban a társadalmi érintkezés, párválasztás, művelődés alkalmai (szórakozás miatt létrejött társasmunkák), illetve a közösség munkán kívüli hagyományainak átadóhelyei (családi munkaszervezet, társasmunkák pl. az illemszabályok, mesék, dalok stb. hagyományozódási helyei). A ~nak ez az összetettsége, a mellékfunkciók szerves beilleszkedése a munkaszervezet egészébe a paraszti munkaszervezetet élesen megkülönbözteti valamennyi modernebb, a polgári és szocialista társadalmakban kialakult munkaszervezettől, amelyeknek fő célja a termelés minél hatásosabbá tétele. A munkaszervezet mellékfunkciói a XIX. sz. második felében, s a XX. sz.-ban egyre inkább csökkennek, a termelés intenzitását befolyásoló jellegük jelentéktelenné válik. A ~nak paraszti jellege csupán a zárt közösségekben, peremterületek elzártabb településein jelentős a szf.-n. De nyomokban a dt.-i, a nagyobb a.-i települések paraszti munkaszervezetében is fellelhető a legutóbbi időig reliktumként. (—>még: munkaszervezet, társasmunkák). - Irod: Szendrey Ákos: Ethn. (1938); Fél Edit: NE. (1940); Gunda Béla: Munka és kultusz a magyar parasztságnál (Kolozsvár, 1946); Kresz Mária: A hagyományokba való belenevelődés egy paraszt faluban (Bp., 1949); Szabó László: Munkaszervezet és termelőtevékenység a magyar parasztságnál a XIX-XX. században (Szolnok, 1968).